

NA MARGINAMA AMERIČKE NOVE STRATEGIJE

O novoj američkoj strategiji »realističkog odvrćanja«, usvojenoj početkom 1971. godine, bilo je u poslednje vreme dosta govora. To je treća po redu američka strategija posle drugog svetskog rata; pre nje, kao što je poznato, u vremenu od 1953. do 1961. bila je na snazi strategija masovne »nuklearne odmazde«, a od 1961. do 1971. strategija »elastičnog odgovora«.

Ministar odbrane SAD je u svom izveštaju Kongresu,¹ početkom 1971, rekao da je ova strategija razrađena na bazi poznate Niksonove guamske doktrine, odnosno njena tri bitna principa: snazi, savezništvu i pregovaranju. Nova strategija se, prema mišljenju Lerda, uključuje u Niksonov spoljnopolitički program, koji »eru konfrontacije zamenjuje erom pregovaranja«. Svakako da oružane snage SAD predstavljaju jedan od stubova te politike.

O razlozima usvajanja nove strategije mnogo je pisano i u američkoj i u stranoj štampi. Tako, na primer, deo američke i strane štampe objašnjavao je pojavu ove strategije kao kritiku ranijeg rukovodstva SAD, zatim kao realističko gledanje nove republikanske administracije; drugi su, opet, isticali da je ona posledica izgubljenog primata SAD u izgradnji nuklearnih strategijskih snaga, neuspeha u Vijetnamu, američkih ekonomskih i političkih teškoća, itd. Neosporno je da su razlozi za njeno usvajanje mnogobrojni. Činjenica je, pre svega, da se odnos snaga u svetu izmenio, jer snage mira i progressa neprekidno jačaju. Značajnu ulogu u obezbeđivanju mira, kao što je nedavno rekao drug Tito u odgovoru na zdravicu druga Brežnjeva, igraju nesvrstane zemlje, čiji se broj stalno povećava i već je prešao polovinu ukupnog broja članica UN. Vojna moć SSSR-a, posebno njegov nuklearni potencijal, kao što se vidi iz nedavno potpisanog ugovora SAD — SSSR u Moskvi, neosporno je porasla, a u nekim vidovima strategijskog nuklearnog oružja SSSR je čak i ispred SAD. Rat u Vijetnamu se nastavlja i dobija nove dimenzije, dok kriza na Bliskom istoku već godinama stoji na mrtvoj tački.

Ranija američka vojna strategija »elastičnog odgovora« nije mogla da pruži rešenja za sve aktuelne probleme i da se uklopi u ove istorijske promene. Prema mišljenju Lerda, ta strategija je bila usme-

¹ Statement of Secretary of Defense Melvin R. Laird, on the »Fiscal Year 1972—76, Defense programme and the 1972 Defense Budget«, izdanje 9. marta 1971.

rena na »suzdržavanje i prilagođavanje«, a i na rešavanje iskrsljih kriza i sukoba, što je SAD često dovodilo u pasivan položaj.

Nova strategija »realističkog odvrćanja« se, smatra Lerd, prilagođava novim uslovima i potrebama. Ona se zasniva »na trezvenom i jasnom shvatanju mnogostrukih opasnosti po mir . . ., obezbeđivanju snažnog vojnog potencijala . . ., a uzima u obzir strategijsku, finansijsku, ljudsku i političku stvarnost.«²

Prema Lerdovom mišljenju, nova strategija obezbeđuje »kretanje jednim razumnim putem između dve političke krajnosti: uloge svetskog žandarma i novog vida izolacionizma.«³ Međutim, ova strategija mora biti, prema zamisli njenih autora, dinamična i aktivna. »Strategija realističkog odvrćanja je nova. Oni koji bi je shvatili kao nastavak ranije politike u novom pakovanju sigurno bi pogrešili. Ranija politika svodila se na reagovanja na postupke drugih, dok je nova strategija aktivna. Ranija politika je bila usmerena na suzdržavanje i prilagođavanje, dok nova strategija naglašava odmereno i svrsishodno angažovanje, uz energično pregovaranje sa pozicija sile.«⁴

Šta je stvarno novo u toj strategiji, odnosno da li je ona potpuno nova?

Malo ko bi se složio s tim da je »pregovaranje sa pozicija sile« novost. Ta politika je poznata odranije i ona karakteriše, manje-više, čitav posleratni period. I ministar Lerd, u svom izveštaju Kongresu, priznaje da američko angažovanje, posebno vojno, nije ni u prošlosti dalo pozitivne rezultate. To najbolje pokazuje rat u Vijetnamu, a takvih primera ima još. Činjenica je i to da novo izrasta iz starog, što je slučaj i ovoga puta. No, neosporno je da u strategiji realističkog odvrćanja ima dosta novih elemenata. Nas posebno interesuje gledanje sadašnje američke administracije i vojnih krugova na buduće ratove i na razvoj američkih oružanih snaga i oružanih snaga njihovih saveznika. Zbog toga ćemo se više zadržati na tim pitanjima. Kada je reč o njima, američko rukovodstvo se oslanja na neke odranije poznate koncepcije globalne američke strategije, od kojih su važnije koncepcija »ukupnih snaga«, koncepcija »strategijske dovoljnosti«, koncepcija »jednog i po rata« i koncepcija »strategijske pokretljivosti«. To su, u stvari, oslonci ili baze strategije »realističkog odvrćanja«, koja prema mišljenju Lerda treba da bude američka strategija za duži period 70-ih godina.

Da bismo lakše sagledali suštinu nove strategije i njene karakteristike, moramo se zadržati na ovim koncepcijama.

Koncepcija »ukupnih snaga«. U osnovi, ova koncepcija znači kombinovanje američkih i savezničkih, vojnih i drugih materijalno-tehničkih sredstava u interesu odbrane. SAD su i u prošlosti insistirale na toj koncepciji, što najbolje potvrđuje postojanje mnogih paktova. Međutim, očigledno je da ih postignuti rezultati nisu zadovoljili, a samo su opteretili budžet SAD većim izdacima. SAD su na sebe uzele najveći teret obaveza i svojim oružanim snagama su intervenisale u raznim delovima sveta, što im je i donelo reputaciju svetskog žandarma. Sada, kao što se to vidi iz izlaganja Lerda, žele da se uloge i odgovornosti raspodele. S tim u

² Iz istog izveštaja MO Lerda.

³ Isto.

⁴ Isto.

vezi ministar odbrane Lerd kaže »nemamo nameru da budemo svetski žandarm. Mnogi od naših saveznika su razvijeni, dok drugi to ubrzano postaju. Zbog toga je realno i mnogo efikasnije da se obaveze čuvanja mira potpunije podele između nas i naših saveznika. Mi težimo izgradnji takve strukture mira u kojoj slobodne nacije podržavaju i štite jedna drugu, proporcionalno svojoj snazi i sredstvima, dok svako snosi glavnu odgovornost za svoju odbranu. Bezbednost svih je veća ukoliko je svaka nacija u mogućnosti da se, u odnosu na sopstvenu odbranu, što više osloni na vlastite snage, pogotovu u pogledu ljudskog potencijala«. ⁵

U skladu sa ovom koncepcijom, američke nuklearne snage i dalje bi imale glavnu ulogu u eventualnom opštem nuklearnom ratu i ostale bi osnovni faktor u odmeravanju vojne moći sa SSSR-om. Njima bi se u nuklearnom ratu na ratištu (na primer, evropskom) pridružile i nuklearne snage saveznika. U eventualnom konvencionalnom ratu u Evropi odgovornost bi delile snage SAD i NATO-saveznika. U lokalnim ratovima, u bilo kom delu sveta, osnovni teret snosile bi zemlje u sukobu, naročito u pogledu ljudskog faktora. To, naravno, ne znači da bi ih SAD ostavile same sebi. SAD će im pružati ekonomsku i vojnu pomoć, ili, konkretnije, ta pomoć će se sastojati u pozadinskom obezbeđenju i podršci na moru i u vazduhu; no, prema izjavi Lerda, »ta pomoć bi mogla da obuhvati i borbenu kopnenu podršku«. Radi izvršavanja svojih funkcija u eventualnom lokalnom, a i svakom drugom ratu, SAD insistiraju kod svojih saveznika da jačaju svoj sveukupni potencijal, posebno oružane snage, a prvenstveno njihov konvencionalni deterrent. Osim toga, insistira se na tome da njihove oružane snage budu osposobljene da se suprotstave savremeno opremljenim oružanim snagama, što zahteva da imaju snažne oklopne i protivoklopne snage, odgovarajuće vazdušne i pomorske snage, te potrebne borbene i pozadinske efektivne. Ukoliko te zemlje nisu sposobne da to ostvare sopstvenim potencijalom, SAD će im pomoći, ali će u svakom slučaju zahtevati od njih da daju odgovarajući kontingent u ljudstvu. Sem toga, Amerikanci traže i očekuju da će i ostale razvijene zemlje NATO-pakta učiniti više na planu zajedničkog angažovanja, sprovodeći prikladne programe i pružajući finansijsku i drugu pomoć slabije razvijenim partnerima. Kao primer slabije razvijenih zemalja, kojima je potrebna američka i saveznička pomoć za modernizovanje oružanih snaga, Lerd navodi, pored ostalih, Grčku i Tursku. Pada u oči i činjenica da, u okviru vojne pomoći pojedinim saveznicima, Amerikanci dosta izdašno nude ovim zemljama svoje vojne stručnjake i savetnike, što ukazuje na stalni interes SAD da budu prisutne u tim zemljama. Kada govore o vojnoj pomoći drugim zemljama, Amerikanci ističu da je za njih, uvek i svuda, jeftinije održavanje tuđih vojnika nego upućivanje i održavanje svojih. »Vojno osoblje košta SAD više od bilo kog našeg saveznika i ta će se razlika još povećavati s obzirom na to da idemo na stvaranje snaga na dobrovoljnoj osnovi«. ⁶ Ili još preciznije, »svaka strategija koja bi mogla da smanji opasnost od prolivanja američke krvi izvan teritorije SAD sadrži elemente prihvatljivosti«. ⁷

⁵ Iz izveštaja ministra Lerda.

⁶ Isto.

⁷ Isto.

Koncepcija »dovoljnosti«. Ova koncepcija se odnosi na dalji razvoj i usavršavanje američkih oružanih snaga, sa težištem na nuklearnim snagama. Ranije je koncepcija »masovne nuklearne odmazde« (sigurnog uništavanja) davala odgovor na ova pitanja, kao i druga koncepcija, tzv. »ograničenih gubitaka«. Prema prvoj koncepciji, trebalo je da SAD imaju nuklearne snage koje bi mogle da unište znatan deo stanovništva i određene industrijske kapacitete SSSR-a. Radi toga je izgrađen poznati nuklearni potencijal od preko 1.000 interkontinentalnih raketa, 41 podmornarica na nuklearni pogon, naoružana raketama »Polaris«, i oko 650 strategijskih bombardera, uglavnom B-52.

Međutim, kako je eventualni glavni protivnik izgradio odgovarajući nuklearni potencijal, nije se više moglo ostati na toj koncepciji, pa je usvojena nova, tzv. koncepcija »ograničenih gubitaka«. Prema toj koncepciji, SAD bi svojim nuklearnim potencijalom imale da udare po protivniku, da mu nanesu selektivne gubitke, ali istovremeno i da ubrzaju mere radi smanjenja gubitaka na vlastitoj teritoriji. Kao značajnu meru treba istaći jačanje protivraketne i protivvazdušne odbrane i civilne zaštite. Prema tome, ova koncepcija je bila skromnijih pretenzija od prethodnih. No, pošto se Sovjetski Savez, prema mišljenju Lerda, za poslednje dve godine po svojoj snazi približio SAD, a u nekim domenima strategijskog nuklearnog naoružanja i prevazišao ih, morala se preispitati celokupna baza za planiranje strategijskih nuklearnih snaga. Tada je usvojena koncepcija »strategijske dovoljnosti«. Za nju je Lerd rekao da je daleko primamljivija od prethodnih. Prema mišljenju američkih eksperata, ova koncepcija prevazilazi uski, vojni značaj i ima širi — politički značaj. Prema rečima predsednika Niksona,⁸ u usko vojnom smislu, ona znači održavanje snaga sposobnih da nanesu takve gubitke neprijatelju da ga oni zadrže od napada. U širem, političkom smislu, ona znači održavanje snaga koje bi obezbedile da SAD i njihovi saveznici ne budu izloženi pretnji pritiska.

Prema ovoj koncepciji, »SAD bi održavale dovoljne nuklearne snage za odmazdu, kojima bi vršile odvracanje agresora od preduzimanja nuklearnog napada. Ukoliko bi neka nuklearna sila pretila upotrebom nuklearnog oružja ili preduzimanjem konvencionalnih napada (sa osloncem na nuklearno oružje) protiv nekog od saveznika SAD ili protiv izvesne zemlje, čiji se opstanak ocenjuje da je od vitalnog značaja za nacionalne američke interese, kao napr. SR Nemačke ili Japana, SAD bi obezbedile zaštitu pružanjem nuklearne podrške toj zemlji.«⁹

Na bazi ove koncepcije, Sjedinjene Američke Države nastavljaju sa usavršavanjem svog nuklearnog potencijala, kako bi smanjile mogućnost zaostajanja za SSSR-om, obraćajući istovremeno pažnju merama za smanjenje osetljivosti svoje teritorije od nuklearnog napada SSSR-a. U sadašnjoj fazi naročita pažnja se pridaje merama protivraketne odbrane.

Ipak, celokupna koncepcija je pod uticajem pregovora o ograničavanju strategijskih nuklearnih sredstava i upravo zaključenog sporazuma o ograničavanju antibalističkih raketa, odnosno njegovog dodatka o plafoniranju strategijskog nuklearnog potencijala. No, bez obzira na

⁸ *A New Strategy For Peace*, U. S. Foreign Policy for the 1970, 18. februara 1970.

⁹ Članak pukovnika J. Ričarda, *Military Review*, SAD, februar 1972. godine.

postignute sporazume, radi se, a to treba očekivati i ubuduće, na kvalitetnom usavršavanju interkontinentalnih balističkih raketa, uvođenjem rakete »Minuteman-3« sa više bojevih glava; takođe se radi novi strategijski bombarder B-1, koji treba da zameni već donekle zastareli B-52. Ratna mornarica nastavlja da zamenjuje rakete »Polaris« novim, kvalitetnijim raketama »Poseidon«.

Konceptija »jednog i po rata«. Za vreme Kenedija i Džonsona pozlilo se od toga da SAD moraju biti sposobne da vode jedan veliki rat u Evropi, jedan veliki rat u Aziji i jedan mali rat u bilo kome delu sveta. Tako je nastala konceptija »dva i po rata«. Upravo na bazi te konceptije u SAD su izgrađene snažne oružane snage, čija je jačina za vreme kulminacije vijetnamskog rata iznosila blizu 3,5 miliona ljudi. Od toga broja više od 1 miliona je bilo krajem 1970. van teritorije SAD, od čega preko pola miliona u Vijetnamu. Rat u Vijetnamu i razne ekonomske i političke teškoće SAD pokazali su da je konceptija »dva i po rata« i za SAD prevelika i nerealna. Tako se sada pojavljuje nova konceptija, konceptija »jednog i po rata«, po kojoj SAD treba da budu sposobne za vođenje jednog velikog i jednog malog, ograničenog rata, van teritorije SAD. Predsednik Nikson je ovu koncepciju 1970. obrazložio Kongresu kao meru usaglašavanja doktrine i mogućnosti.

U skladu sa tom politikom, kao i sa politikom vijetnamizacije, čija je suština u tome da glavni teret operacija na kopnu preuzmu snage južnovijetnamskog režima, ministar odbrane Lerd je obećao Kongresu smanjenje oružanih snaga za oko milion ljudi do kraja 1972. i postepen prelazak na profesionalnu armiju, čiji se proces treba da završi u toku 1973. Za sada je američko vojno rukovodstvo ostalo dosledno ovim obećanjima i znatan njihov deo je već realizovan — barem što se tiče povlačenja i smanjenja oružanih snaga. Međutim, u svom izveštaju i ministar odbrane Lerd i komandanti vidova oružanih snaga su obećali da, i pored znatnog smanjenja oružanih snaga, neće dozvoliti da one izgube od svoje borbene vrednosti. Štaviše, oni su obećali da će američke OS održati visoku borbenu gotovost i da će preduzeti energične mere za njihovo modernizovanje. Radi toga je zacrtan program naučnoistraživačkog i konstrukcijskog rada, a i program jačanja i modernizovanja nacionalne garde i rezerve, koja u sklopu ove konceptije takođe dobija veću ulogu.

Prema Lerdovim rečima, glavna pažnja SAD biće i ubuduće posvećena Evropi i zbog toga će američke OS tamo ostati na istom nivou do 1973. Iz Azije se glavnina američkih kopnenih snaga treba da povuče, ili se već povukla; no, one treba da budu spremne da se u slučaju potrebe tamo vrate. Američke vazdušne i pomorske snage u Aziji ostaju tamo i dalje, kao deo snaga za realističko odvrćanje.

Međutim, kada je reč o izgradnji OS SAD, treba imati u vidu činjenicu da tzv. Niksonova guamska doktrina, o kojoj je bilo govora u početku, zahteva od američkih saveznika, kao što je već pomenuto, povećanje vojnih rashoda i njihovo veće angažovanje u budućim lokalnim ratovima i intervencijama, prvenstveno kopnenim snagama. A te ciljeve upravo postavlja i strategija »realističkog odvrćanja«. Prva praktična provera ove doktrine, odnosno strategije je »vijetnamizacija rata«, gde je, uz pomoć SAD, izgrađena milionska armija, koja treba da na sebe preuzme glavni teret borbe protiv oslobodilačkih snaga. Upravo otpo-

četa ofanziva oslobodilačkih snaga ovih dana u Vijetnamu je veoma velika provera celokupne strategije realističkog odvrćanja, a posebno koncepcije oslanjanja na saveznike u lokalnim ratovima. No, već sada je očigledno da politika »vijetnamizacije« doživljuje neuspeh.

Kao što se vidi, nova američka strategija »realističkog odvrćanja«, i pored novih elemenata, ne predstavlja nešto revolucionarno novo. Ona pre znači američko pregrupisanje i prilagođavanje, u skladu sa političkim, a naročito ekonomskim mogućnostima i interesima SAD.

Činjenica je, međutim, da su ovu strategiju, manje-više, prihvatili i saveznici SAD, pre svega NATO. Interesantno je kako na nju gleda druga strana — SSSR. Ukratko, u SSSR-u je ova strategija ocenjena kao nerealna, ofanzivna i antikomunistička. Bez obzira na to, ova nova američka vojna strategija već se odrazila na vojnu politiku NATO-a, što se vidi iz sledećeg:

— Decembra 1971. održana je sednica NATO-a u Brislu. Najviše se raspravljalo o vojnopoličkoj situaciji, merama za dalje modernizovanje oružanih snaga NATO-pakta. Te mere sadržane su u desetogodišnjem planu oružanih snaga, poznatom pod nazivom Saveznička odbrana ili AD-70. Na tom zasedanju, pored ostalog, zaključeno je da evropske grupe NATO-a (deset zemalja članica) ulože u toku 1971. za vojne potrebe dodatnih milijardu dolara.

Kada se ima u vidu da je 1970. već doneta odluka da se do 1975. uloži dodatna milijarda dolara za infrastrukturu, onda se lako može zaključiti da se OS zemalja članica NATO-a u Evropi intenzivno modernizuju. To modernizovanje obuhvata, uglavnom, nabavku znatne količine oklopnih sredstava, izgradnju infrastrukture i nabavku znatne količine protivoklopnih sredstava, artiljerije za podršku, PAA i PTA, pt-raketa novijeg tipa, delimično avijacije i mornarice.

Radi realizovanja tih planova, zemlje članice NATO-a u Evropi dužne su da povećaju svoje vojne budžete u iznosu od 5 do 14% (na primer, Grčka povećava svoj vojni budžet za oko 9%, Italija za 13%, SR Nemačka za 11%, itd.).

Na istom sastanku je rešeno da se moraju pojačati vojni efektivni i efikasnost oružanih snaga na krilima pakta, odnosno Evrope, što znači da se moraju jačati oružane snage na severnoevropskom i južnoevropskom ratištu. Posebno je izražena zabrinutost za južnoevropsko ratište, zbog stanja u Sredozemnom moru i na Bliskom istoku. Doneta je odluka o formiranju zajedničkih pomorskih snaga, u koje ulaze pomorske snage SAD, V. Britanije, Italije, Grčke i Turske. U skladu sa tom politikom, u Italiji, Turskoj i Grčkoj je u toku opremanje oružanih snaga savremenijim i modernijim sredstvima.

Sledeća nova mera na bazi strategije »realističkog odvrćanja« je modernizovanje kopnenih OS SAD. Jedna od bitnih novina u okviru ovog modernizovanja je i ispitivanje nove američke divizije.

U toku 1971. pristupilo se formiranju nove divizije KoV, tzv. »tricap« — divizije, što znači divizije trojne namene ili trojnih mogućnosti. Formiranje ove divizije najavio je ministar odbrane Lerd u svom izveštaju Kongresu, kada je obrazlagao i principe nove strategije. Divizija je formirana u Teksasu, na bazi američke 1. konjičke divizije, koja je bila u Vijetnamu, i američke 1. oklopne divizije. Ova nova univerzalna divizija je rezultat intenzivnog izučavanja i sumiranja iskustava iz vijet-

namskog rata, a i zahteva i uslova ostalih ratišta. Ona treba da odrazi najnovija vojnotehnička dostignuća i da objedini tri osnovne borbene vrednosti — brzinu, manevarsku sposobnost i snažno vatreno dejstvo. U poređenju sa sadašnjom američkom divizijom, ona treba da raspolaže povećanom vatrenom moći, udarnom snagom i pokretljivošću. To se, prema američkim procenama, može postići daljim usavršavanjem pešadijskog naoružanja, povećavanjem vatre artiljerije, uvođenjem helikoptera za borbu i boljim korištenjem tenkova. Pokretljivost se postiže uvođenjem helikoptera i avijacije za transport. Predviđeno je da eksperimentalni period traje 2—3 godine i da se izvodi u četiri faze. U prvoj fazi bi se ispitivao vod, u drugoj četa, zatim bataljon i, na kraju, brigada. Za sada je razrađena jedna polazna šema formacije divizije, prema kojoj se ona sastoji iz tri brigade: pešadijske vazdušno-prenosne, oklopne i vazdušno-izviđačke (protivoklopne). Sem toga, divizija raspolaže i ostalim elementima podrške (sa 2 mešovita artiljerijska diviziona, bataljonom veze, oklopno-izviđačkim bataljonom, inženjerskim bataljonom, divizionom PVO i vingom borbene avijacije).

Brigade su trojnog sastava. Pešadijska vazdušnoprenosna brigada ima tri pešadijska bataljona i prebacivaće se helikopterima. Prema pisanju američke štampe, ova brigada je u osnovi namenjena za zauzimanje i držanje ključnih objekata prilikom napada i odbrane.

Oklopna brigada sastoji se od dva oklopna (M-60) i jednog motorizovanog bataljona i namenjena je za nanošenje udara vatrom i oklopom.

Dosta je nejasna koncepcija upotrebe vazdušno-izviđačke (protivoklopne) brigade. Ona se sastoji iz tri bataljona — pešadijskog, vazdušno-prenosnog i oklopnog, ali ima i jedan PT helikopterski skvadron. Prema američkim izvorima, najveći kvalitet te brigade je mogućnost upotrebe borbenih helikoptera sa savremenim pt-raketama »Tow«. To joj omogućuje da uspešno vodi borbu sa tenkovima i izgleda da je to osnovna namena ove brigade. Neki strani vojni stručnjaci je zbog toga nazivaju helikopterskom protivtenkovskom brigadom.

U celini divizija raspolaže sa oko 330 helikoptera, 110 aviona, 140 tenkova, 46 artiljerijskih oruđa velikog kalibra, 43 lansera pt-raketa, 95 bestrajnih oruđa, itd. Amerikanci procenjuju da raspoloživi helikopteri i avioni omogućuju diviziji da se brzo prebacuje u ugrožene rejone, dok joj vatrena i protivoklopna sredstva omogućuju uspešno suprotstavljanje, na duže vreme, savremenim oklopnim sovjetskim jedinicama.

U štampi se nagoveštava da su dosadašnja ispitivanja »tricap«-divizije dala pozitivne rezultate i da je odlučeno da se, u dogledno vreme, u operativnu upotrebu uvedu četiri ovakve divizije — namenjene za evropsko ratište. Time bi se, navodno, popravio negativan odnos konvencionalnih snaga u centralnoj Evropi, koji je — kako kažu Amerikanci — za njih naročito nepovoljan u tenkovima (3:1 u korist SSSR-a). Nagoveštavaju se mogućnosti da SAD već na jesen angažuju ovu diviziju u okviru redovne NATO-vežbe »Reforges-4«, koja treba da se održi u SR Nemačkoj. To bi trebalo da bude i generalna proba »tricap« formacije, koja bi omogućila da se sumiraju postignuti rezultati. Međutim, ne treba misliti da u pogledu formacije ove divizije sve ide lako. Naime, neki američki vojni stručnjaci, a i strani, smatraju da tu treba rešiti još dosta problema. Tako, na primer, postavlja se pitanje koliko i kako

će se ova divizija, sa tolikim brojem helikoptera, moći da održi u vazduhu u uslovima dejstva snažne PVO i protivničke avijacije; kako organizovati sadejstvo tako raznorodnih formacija i usmeravati na cilj toliki broj letelica; kako organizovati komandovanje i snabdevanje. Problem predstavlja i raspodela vazdušnog prostora na bojištu između formacione avijacije i avijacije za podršku, itd.

Sledeća bitna novina u razvoju američkih OS je reorganizovanje vrhovnog komandovanja i komandovanja operativno-združenim sastavima. Ova reorganizacija je brižljivo pripremana, a na njoj je radila i posebna komisija, koja je svoje predloge podnela predsedniku SAD. Nakon usvajanja, ova reorganizacija je stupila na snagu januara 1972. Pored mnogih promena u Ministarstvu odbrane, kao što su: uvođenje zamjenika ministra odbrane za obaveštajnu delatnost, formiranje Centralne službe bezbednosti, reorganizovanje Agencije za nuklearno planiranje i podršku, itd., ima i nekih krupnijih. Najvažnija je rasformiranje Udarne komande i preraspodela nadležnosti kod postojećih združenih komandi. Dosadašnja Udarne komanda, koja je bila odgovorna za vojne aktivnosti na području Srednjeg istoka, južne Azije i južne Afrike, ukinuta je kao suvišna. Umesto nje formirana je nova — Komanda za borbenu gotovost jedinica strategijske rezerve. Pod tom komandom nalaze se snage i sredstva opšte namene koje se ne potčinjavaju ostalim združenim komandama. To je, u stvari, komanda strategijskih rezervi koje su u stalnoj borbenoj gotovosti, a namenjene su za pojačavanje ostalih snaga u pojedinim zonama. Pored toga, snage ove komande koriste se i za proveru novih organizacionih formi u oružanim snagama, novih sistema oružja i novih koncepcija. Zbog ukidanja Udarne komande i radi efikasnije upotrebe američkih OS, došlo je do preraspodele odgovornosti između ostalih združenih komandi, kojih ima ukupno pet. Tako će njihove nadležnosti od sada izgledati ovako: područje Komande za Evropu prošireno je na Bliski istok, pa zona njene odgovornosti obuhvata zapadnu Evropu, V. Britaniju, zatim regione Sredozemnog mora, Bliskog istoka, Crvenog mora i Persijskog zaliva. Američki vojni krugovi ocenjuju da će ovo proširenje odgovornosti doprineti efikasnijem planiranju dejstava na južnom krilu NATO-a u uslovima povećanog sovjetskog prisustva na Sredozemlju i Srednjem istoku. Zona odgovornosti Združene komande za Aljasku obuhvata samo Aljasku i neka pribrežna ostrva, dok su iz njene odgovornosti isključena Aleutska ostrva i Beringovo more. Zona odgovornosti Združene komande za Pacifik takođe je proširena i, pored jugoistočne Azije, Japana, Koreje i vode Pacifika, obuhvata i Indijski okean, južnu Aziju i deo Arktičkog okeana. Zona odgovornosti Združene komande za Atlantik ostaje u ranijim granicama i obuhvata istočne obale Amerike, Afrike i vode Atlantika. I zona odgovornosti Južne komande (Centralne i Južne Amerike) takođe ostaje neizmenjena.

Reorganizovanje visokog američkog vojnog komandovanja je rezultat procesa usavršavanja oružanih snaga, a i posledica usklađivanja njihovog mesta i uloge sa novom američkom strategijom »realističkog odvratanja«.

J. G.

IZVIĐAČKE JEDINICE U FRANCUSKOJ I U NEKIM INOSTRANIM ARMIJAMA*

Zainteresovane da svoje operativne snage upotrebe u najpovoljnijim uslovima, sve armije daju značajno mesto proučavanju izviđačkih zadataka i formiranju jedinica za njihovo izvršavanje. Da bi mogle da zadovolje specifične potrebe za obaveštavanjem, za obezbeđivanjem i, eventualno, obmanjivanjem, koji čine okvir njihovih tradicionalnih zadataka, sve su armije formirale posebne izviđačke jedinice, čija se organizacija, uloga i način dejstva, naoružanje i oprema, razlikuju — s obzirom na odbrambene koncepcije i specifične prilike svake zemlje. Međutim, činjenica je, ističe autor, da su ove jedinice neophodne, pa makar i samo zato da bi sačuvale svoje više taktičke i operativne jedinice za osnovna borbena dejstva.

Pojava nuklearne vatre rizikuje da dovede do ozbiljnih promena u fizionomiji borbenih dejstava; njena eventualna upotreba nameće nove zahteve, pre svega, izviđanju, a i obezbeđenju, s obzirom na rastresitost borbenog poretka. Brutalno dejstvo nuklearnih udara izazvaće nagle promene u situaciji, što će zahtevati preduzimanje brzih protivmera radi iskorišćavanja povoljnih okolnosti ili ponovnog uspostavljanja narušenog borbenog poretka. Sve to potvrđuje koliko se proširilo polje rada izviđačkih jedinica.

Nesumnjivo je da tehnika, u isto vreme, stavlja na raspolaganje komandama i izviđačkim jedinicama sve savršenija sredstva: avijaciju specijalne namene, helikoptere, uređaje za radio-prisluškivanje i radio-goniometrisanje, veštačke satelite, radare, IC-uređaje i uređaje za pojačavanje vidljivosti. Međutim, da bi se precizirala obaveštenja dobijena od viših komandi, obezbedili veoma ranjivi borbeni poreci u uslovima vođenja nuklearnog rata i eventualno obmanuo neprijatelj o našim namerama, neophodno je da, pored svih tih sredstava, postoje i izviđačke jedinice.

Francuska

Nazivom »laka oklopna konjica« obuhvaćene su sve izviđačke jedinice francuske armije, čime se želeo istaći njihov tradicionalni zadatak. Uostalom, ista tendencija izražena je i u SAD korišćenjem termina »laka konjica«.

* *Les unités de reconnaissance en France et dans les armées étrangères*, par le général Jean Marzloff, *Revue militaire générale*, mart 1972. godine.

Upotrebu izviđačkih jedinica u Francuskoj treba razmatrati s dva aspekta: njihove upotrebe u operativnoj vojsci i u okviru teritorijalne odbrane.

Izviđanje u operativnoj vojsci. Prema francuskoj doktrini, težište izviđanja treba da bude u komandnom ešelonu ka kome pritiče najveći broj podataka o neprijatelju, tj. podataka prikupljenih izviđačkim sredstvima velike moći i velikog dometa (avijacijom, pomoću veštačkih satelita, itd.). Zbog toga su izviđačke oklopne jedinice, odgovorne za prikupljanje podataka na što većoj dubini, i u neposrednom dodiru s neprijateljem, potčinjene armijskom korpusu. Zapravo, u nadležnosti je komande korpusa da divizijama odredi precizne zadatke, a one mogu imati potpun uvid u situaciju samo ako izviđanje uspe da za njih »izvuče podatke«.

Zadaci izviđačkih oklopnih jedinica različitog su karaktera, mada su komplementarni. U pitanju je prikupljanje podataka o neprijatelju pomoću osmatranja i održavanje dodira s njim, tj. određivanje obima i prirode opasnosti od njegovih dejstava.

Naime, jedino osmatranjem se najčešće neće moći da zadovolje potrebe komandovanja u pogledu informacija; biće neophodno da se procene protivnikova reagovanja i on prisili da otkrije što više svoj borbeni poredak, a time i svoj manevar. Pri tome bi izviđačke oklopne jedinice morale da imaju veoma specifična sredstva i da primenjuju metode rada koje bi im omogućile da se angažuju u borbi bez većeg vezivanja za neprijatelja.

Izviđačke oklopne jedinice predstavljaju sredstvo za izviđanje i borbu koje, pored izvršavanja pomenutih klasičnih zadataka u toku izvođenja borbenih dejstava, mogu da posluže komandama većih jedinica i kao veoma pokretna vatrena rezerva, spremna da se suprotstavi nepredviđenim situacijama koje će nuklearno oružje svakako stvarati.

Izviđačke oklopne jedinice organizovane su u pukove. Načelno, svaki armijski korpus ima dva puka, ne računajući opštu rezervu. Puk sačinjavaju četiri eskadrona (čete) od po četiri voda (svaki ima tri izviđačka oklopna automobila *Panhard*) i jednog motorizovanog voda. Svi su vodovi obilno opremljeni sredstvima veze. Tih dvadeset vodova obrazuju sistem osmatranja koji na rastresitom zemljištu može da pokrije front od 30 do 45 km.

Vod, kao osnovna ćelija, sastavljen od izviđačkog odeljenja na lakim vozilima (trenutno na džipovima) i vatrene odeljenja na tri izviđačka oklopna automobila *Panhard*, već i svojim sastavom potvrđuje dvostruki karakter zadatka izviđačkih oklopnih jedinica: prikupljanje podataka i održavanje dodira s neprijateljem.

Usavršavanje oklopnog automobila, koji je sada opremljen topom od 90 mm, karakteriše napredak koji je poslednjih godina ostvaren u smislu povećavanja borbene moći izviđačkih jedinica. Taj se napredak nastavlja na planu proučavanja, eksperimentisanja i usvajanja novih izviđačkih sredstava.

Nameće se, pre svega, potreba tešnjeg sadejstva s helikopterskim jedinicama, jer one predstavljaju prirodnu produženu ruku oklopnih jedinica pri izvršavanju izviđačkih zadataka. Pošto finansijski razlozi sprečavaju pravilnu i jednostavnu integraciju sredstava treće dimenzije, moglo bi se izviđačkim oklopnim pukovima predvideti pridavanje odeljenja

za vezu iz organskog sastava trupne avijacije, odnosno lake avijacije KoV-a, kako se trupna avijacija naziva u Francuskoj. Time bi se olakšalo prilagođavanje na sadejstvo kada za njim nastane potreba.

Dodeljivanje radara tipa RASIT, radi povećavanja dometa osmatranja izviđačkih jedinica bilo bi veoma korisno danju, a još neophodnije prilikom noćne borbe. Na taj način bi se kompenzirala brojna slabost izviđačkih oklopnih jedinica na veoma širokim zonama njihovog dejstva.

Istraživanja na planu materijalnih sredstava se nastavljaju najpre u oblasti proizvodnje vozila osposobljenog za izviđanje, zatim lakog i moćnog oklopnog vozila, točkaša ili guseničara, opremljenog kombinovanim naoružanjem-automatski top i raketa. Prvorazredan značaj pri tome ima raketa jer joj vatrena snaga, a naročito domet, omogućavaju da stupi u borbu s bilo kojim borbenim oklopnim vozilom, kao i da se brzo odlepi od njega. Skala raketa kojima Francuska sada raspolaže je široka. To su rakete *Milan*, *Accra* i *Hot*, i sve one mogu veoma uspešno da dejstvuju na daljinama koje odgovaraju potrebama borbe izviđačkih jedinica. Uz to, automatsko daljinsko vođenje raketa u velikoj meri povećava tu efikasnost gađanja.

Pre no što bi se prešlo na upoređivanje s drugim armijama, potrebno je podvući da u francuskoj armiji: a) izviđački oklopni pukovi rade za račun armijskog korpusa, i b) zadatak ovih pukova nije samo osmatranje već i traženje dodira s neprijateljem, koje ih može odvesti dotle da se i bore. Po toj koncepciji, komandant armijskog korpusa može postavljati svojim izviđačkim oklopnim jedinicama veoma različite zadatke. Međutim, takvi zadaci traže da ih starešine svih stepena definišu nedvosmisleno u pogledu mesta i vremena njihovog izvršavanja.

Izviđanje u teritorijalnoj odbrani. Zadaci teritorijalne odbrane nameću kontrolu prostranih zona; radi se o suprotstavljanju neprijateljskom upadu u zemlju i nastavljanju borbe ukoliko bi izvesni delovi teritorije bili zauzeti. Jačina i sastav neprijatelja s kojim bi se izviđački pukovi mogli sukobiti veoma su različiti. To može biti grupa komandosa, infiltrirana kao padobranska jedinica i spuštена u pozadinu, ili oklopna kolona koja je prodrla kroz borbeni poredak operativnih jedinica.

I u teritorijalnoj odbrani se svako borbeno dejstvo zasniva na organizaciji izviđanja. Izviđački podaci u tom slučaju mogu poticati bilo od stanovništva, bilo od žandarmerije, bilo od same jedinice. Pri tome je neophodno da se sredstva veze predvide za sve te načine prikupljanja podataka, pogotovu što je velika nadmoćnost jedinica teritorijalne odbrane nad protivnikom u tome što odlično poznaju zemljište i njegove mogućnosti. U tom pravcu treba usmeriti sve mirnodopske vežbe, koje pružaju ne malu korist jer dovode jedinice TO u međusobni dodir, kao i u dodir sa stanovništvom.

Pozadinsko obezbeđenje se mora isto tako blagovremeno, još u doba mira, pripremiti. Ono se može oslanjati na skladišta unapred rasuta po teritoriji, mada treba omogućiti da ono, u pogledu snabdevanja i evakuacije, bazira i na civilnom sektoru.

Oblici borbe teritorijalnih jedinica često su mnogo bliži gerilskom načinu nego vođenju pravog rata. S obzirom na to što oklopne jedinice raspolažu relativno moćnim vatrenim sredstvima, one mogu odigrati značajnu ulogu u teritorijalnoj odbrani.

Francusko oklopno vozilo koje najviše odgovara potrebama teritorijalne odbrane jeste laki oklopni automobil — *AML Panhard*. Ono čini osnovno naoružanje oklopnih izviđačkih pukova teritorijalne odbrane. Vozilo na točkovima, s poslugom od tri čoveka, pogodno za prenošenje vazдушnim putem — zahvaljujući svojoj maloj zapremini i ograničenoj težini, *AML Panhard* raspolaže radijusom dejstva od oko 600 km. To se vozilo može sakriti iza najmanjeg zaklona. Njegovo naoružanje je različito i menja se prema tipu vozila; počinje sa modelom naoružanim minobacačem 60 mm i dvojnim mitraljezima 7,5 mm, pa ide do modela naoružanog topom 90 mm, osposobljenog da sa kumulativnim punjenjem protivtenkovske granate postigne uspešan domet od 1.200 m.

Osnovna organizacija jedinica teritorijalne odbrane u vreme mira je puk, koji u borbi ostaje organizator sadejstva i pozadinskog obezbeđenja. Puk ima 190 vozila, od toga je 50 *AML*, a vrlo veliki broj od njih raspolaže radio-uređajima. Dve trećine vozila *AML* naoružani su mitraljezima 7,5 ili 12,7 mm, a jedna trećina ima topove 90 mm.

Borbena jedinica normalno je eskadron (četa), osposobljen da rukovodi samostalnim borbenim dejstvima vodova za duži vremenski period, i to u zoni dejstva do 1.000 km². Četa (eskadron) raspolaže sa 45 vozila, od kojih je 16 *AML* (šest su naoružana topovima 90 mm), i sa 50 radio-uređaja. Ona ima 6 vodova — jedan komandni, tri na vozilima *AML*, jedan vod komandosa i jedan vod za snabdevanje i remont. Iz takvog njenog sastava proizilaze i mogućnosti koje se pružaju komandiru čete za izvođenje samostalnih borbenih dejstava svojim vodovima. Naime, on može da kombinuje borbene sposobnosti oklopnih delova čete sa borbenim sposobnostima voda komandosa, sastavljenog od 32 elitna borca, kojima rukovodi oficir. U istom duhu kao i četa koncipiran je i oklopni vod na vozilima *AML* — sposoban je za izviđanje i vatreno dejstvo. Oklopni vod je sastavljen od pet oklopnih i četiri izviđačka vozila, čime su mu omogućena različita dejstva — borbena, izviđačka ili kombinovana.

Sposobnost izviđačkih oklopnih jedinica za pokretnu borbu, združena s njihovim mogućnostima da dejstvuju odjednom svim raspoloživim snagama, doprinela je da one igraju važnu ulogu u okviru snaga teritorijalne odbrane.

SR Nemačka

Izviđačke jedinice u Bundesveru. Konceptija izviđanja u Bundesveru razlikuje se u znatnoj meri od francuske. Pošto se našao pred problemom specifičnog karaktera, Bundesver ocenjuje da će se izviđanje, načelno, izvoditi na kraćim odstojanjima.

Jedinice obučene za izviđanje sačinjavaju posebnu formaciju, koja nastavlja tradicije bivše nemačke konjice. Te jedinice se nalaze u sastavu brigada i divizija. Prema tome, puk u Bundesveru nema, kao pukovi u drugim armijama, vlastitih izviđačkih delova.

U brigadi se danas nalazi izviđački vod, koji ima sedam guseničara, oklopnih transportera *HS*, pet tenkova *Léopard* ili *M 48*. Verovatno je da će se kasnije, uvođenjem novih sredstava, sastav voda promeniti u smislu jačanja njegovih borbenih mogućnosti.

U diviziji postoji oklopni izviđački bataljon. Njegovi su glavni delovi: komandna četa, dve izviđačke čete i teška četa za podršku. U komandnoj četi grupisani su uređaji za otkrivanje vatrenih ciljeva (pet radara) i sredstva veze. Svaku izviđačku četvu sačinjavaju osam lakih patrola, svaka s dva laka oklopna vozila *Hotchkiss*, i tri teške patrole opremljene sa tri srednja tenka *Léopard* ili *M 48*. Teška četa za podršku raspolaže sa 18 lakih oklopnih vozila *Hotchkiss* i deset srednjih tenkova, vodom od četiri minobacača 81 mm (na oklopnom vozilu *Hotchkiss*) i inženjerskim vodom sa amfibijskim skelama.

Lako oklopno vozilo SPz1A (*Hotchkiss*) predstavlja trenutno osnovno izviđačko vozilo; njegove su karakteristike: težina 8 t, brzina 50 km/č, radijus dejstva 400 km, a naoružan je topom 20 mm. Srednji tenkovi ne razlikuju se od odgovarajućih tenkova u sastavu oklopnih jedinica. Već nekoliko godina Bundesver priprema zamenu tih izviđačkih vozila. Novo osnovno vozilo trebalo bi da bude amfibijsko vozilo *AM* na osam točkova, znatnih dimenzija, teško 19 t, naoružano topom od 20 mm i mitraljezom 7,62 mm, radijusa dejstva 800 km, sa četvoročlanom posadom. Vozilo *AM* postepeno treba da zameni vozila *Hotchkiss*.

Izviđačkim jedinicama u Bundesveru postavljaju se, kao i u svim drugim armijama, dosta različiti zadaci: prikupljanje podataka, obezbeđenje borbenog poretka, održavanje ili ponovno uspostavljanje veza. Normalni okvir upotrebe izviđačkih jedinica Bundesvera je izviđanje na kraćim odstojanjima, što ih očigledno razlikuje od jedinica izviđanja u drugim armijama.

U brigadi, izviđački zadaci biće dosta ograničeni s obzirom na mogućnosti izviđačkih sredstava. Laki izviđački delovi izviđaju od objekta do objekta, prikupljaju podatke infiltriranjem, izbegavajući borbu, dok nekoliko srednjih tenkova mogu i da stupe u dejstvo, bilo po dva zajedno, bilo grupisani radi podrške jedne ili više lakih patrola.

U diviziji su već znatnije izviđačke snage i sredstva. Izviđački bataljon predstavlja, u stvari, jedinicu sastavljenu od 25 lakih patrola, koje mogu biti podržane sa nekih 30 srednjih tenkova, kao i vatrom kratkog dometa. Čete se smatraju više relearnim komandnim mestima i jezgrima oko kojih se patrole okupljaju. Bez obzira što je ograničenost u pogledu izviđanja u diviziji manja nego u brigadi, postojeća organizacija i sredstva izviđačkog bataljona ne omogućavaju izviđanje na velikoj dubini.

Doktrina o integraciji vazduhoplovnih sredstava, posebno helikoptera, još je u razmatranju, mada ne postoje izgledi da u Bundesveru dođe do njihovog pridavanja. Treba sačekati, smatra autor članka, uvođenje u naoružanje novih tipova helikoptera, koji bi, kao u francuskim oružanim snagama, ušli u sastav armijskog korpusa, da bi se ocertali novi načini njihovog dejstva pri zajedničkom izvršavanju izviđačkih zadataka.

V. Britanija

Izviđanje u britanskoj armiji. U britanskoj kopnenoj vojsci izviđanje još nije dobilo prioritetan značaj, a prilagođavanje vođenju borbe u nuklearnim uslovima nije još dovelo, ovih poslednjih godina, do nekih značajnijih promena.

Izviđački oklopni pukovi nalaze se u sastavu strategijske rezerve u metropoli i Britanske rajnske armije u SR Nemačkoj. Oni su istog tipa, s tim što pukovi u sastavu strategijske rezerve raspolažu i četom (eskadronom) koja se može prebaciti vazdušnim putem. U sastavu armijskog korpusa Britanske rajnske armije nalaze se dva puka. Uostalom, na tom nivou se nalaze i delovi helikopterskih jedinica, sakupljeni u diviziji i brigadi, a ne razdeljeni po jedinicama.

Izviđački oklopni puk obuhvata, osim komandnih i pozadinskih delova, tri borbene čete (eskadrona). Osnovni elemenat je trup ili vod, koji je uvek pod komandom oficira, a raspolaže i dobrim sredstvima za vezu. Vod se prevozi na četiri vozila i to: na dva borbena vozila tipa *Ferret*, od kojih je jedno naoružano lanserom raketa *Vigilant*, i na dva laka oklopna vozila tipa *Saladin*. Četa je dosta glomaznog sastava jer se sastoji od šest borbenih vodova — pet izviđačkih i jednog motorizovanog. Motorizovani vod raspolaže sa četiri oklopna transportera *Saracen*, koji se mogu upotrebiti uskupno ili podeljeni po izviđačkim jedinicama.

Treba napomenuti da, pored armijskog korpusa koji ima lake oklopne jedinice, i tenkovski pukovi raspolažu sa po jednim izviđačkim vodom, na deset vozila tipa *Ferret*, a mehanizovani bataljoni izviđačkim odeljenjem, na četiri vozila tipa *Ferret*, i jednim terenskim vozilom. Principi organizacije i normalan nivo upotrebe izviđačkih jedinica veoma su bliski francuskoj koncepciji. Osnovna je razlika u mogućnostima jedinica, jer naoružanje i oprema britanskih izviđačkih jedinica omogućavaju ovima izvršavanje izviđačkih zadataka samo osmatranjem, a ne i borbom.

Sredstva. *Ferret* je lako oklopno vozilo-točkaš, težine 4,5 t, naoružan je mitraljezom 76,2 mm, posadu čine dva čoveka.

Saladin je lako oklopno vozilo na šest točkova, težine 11,5 t, naoružan je topom 76,2 mm (ograničenih performansi) i s dva mitraljeza; posadu čine tri čoveka.

Saracen je oklopni transporter, koji može da prevozi 10 ljudi.

Uzeto u celini, britanske izviđačke jedinice raspolažu već zastarelim sredstvima, čija je zamena planirana tokom sledećih godina. U fazi razvoja su dva vozila — *Scorpion* i *Fox*. *Scorpion*, oklopno vozilo na gusenicama, predstavlja bazično vozilo jedne familije vozila kojom će se zameniti *Saladin* i *Saracen*. Teško je 8 t; njegovo glavno naoružanje je top 76 mm, a oklop mu je od aluminijuma. *Fox* je oklopno vozilo-točkaš, predviđeno da zameni *Ferret*; naoružan je topom od 30 mm, a predviđa mu se posada od 3 čoveka.

Upotreba. Način rada britanskih izviđačkih jedinica usmeren je, pre svega, na prikupljanje podataka, pri čemu se oslanjaju u prvom redu na solidnu stručnost svog sastava, kao i na veliki broj izviđačkih delova kojima mogu prekriti zemljište. Uprkos tim prednostima, u odnosu na francusku koncepciju izviđanja, britanskom izviđanju nedostaje izvestan stepen vatrene moći, što ograničava njegovo polje dejstva. Pogotovu što će buduće bojište, usled razvoja mehanizacije u svim armijama, biti pretrpano svim vrstama oklopnih vozila, koja će se morati neutralisati da bi se izvukli potrebni podaci izviđanja. Ti novi aspekti bojišta nisu, svakako, izmakli ni pažnji britanskog Generalštaba, koji nastoji da tome

nade leka uvođenjem u naoružanje novih sredstava. Bez obzira na sve to, današnja britanska armija ostaje verna tradicionalnom zadatku svojih izviđačkih jedinica, u kome osmatranje ima prioritet pred borbom.

Sjedinjene Američke Države

Izviđačke jedinice američke armije. U oružanim snagama SAD se problem izviđanja smatra veoma značajnim. To potvrđuje i postojanje izviđačkih jedinica na svim nivoima komandovanja, od bataljona do armijskog korpusa. Objašnjenje za uvođenje jakih izviđačkih delova u sastav jedinica KoV nalazi se, po mišljenju autora, u potrebi SAD da se suprotstave raznovrsnim pretnjama u svetu.

Značajan razvitak tehničkih sredstava za prikupljanje podataka i mnogostruke mogućnosti u oblasti treće dimenzije omogućile su, u toku poslednjih godina, američkoj armiji da realizuje koherentan i efikasan sistem izviđačkih oklopnih jedinica. One imaju sledeću organizacijsku strukturu:

U armijskom korpusu postoji izviđačka oklopna brigada, sastavljena od tri puka. Ti pukovi, osim komandne čete i delova pozadinskih službi, imaju uglavnom ove jedinice: tri izviđačke čete (eskadrona), tenkovsku četu (eskadron), opremljenu sa 17 tenkova M60, i bateriju od šest samohotki 155 mm. Pukovi predstavljaju i pokretnu i snažnu vatrenu jedinicu, koja može da odgovori potrebama armijskog korpusa.

U diviziji se nalazi puk, čiji su borbeni elementi: četa (eskadron) za komandovanje i opsluživanje (koja poseduje radare), tri izviđačke čete (eskadrona), od po tri voda, i vazdušnopokretna četa. Vod se sastoji od: komandnog odeljenja (na izviđačkom vozilu M 114), izviđačkog odeljenja (na četiri izviđačka vozila M 114), motorizovanog odeljenja (na vozilima M 113), tenkovskog odeljenja (sa tri tenka *Sheridan* M 551), i odeljenja za podršku (sa vozilom M 113 koje je naoružano minobacačem).

Tenk *Sheridan* je težak 15 t, a naoružan oružem kalibra 152 mm, koje može da gađa i klasičnim zrnom i protivtenkovskom raketom, a čije vođenje IC-zracima može da obezbedi uspešno dejstvo na daljini do 3000 m. Taj tenk, smatra se, predstavljaće prilikom izviđanja opasno oružje.

Sva vozila voda su amfibijska.

Najzad, u tenkovskom i mehanizovanom bataljonu postoji izviđački vod, od oko 30 ljudi, koji za transport koriste devet izviđačkih vozila M 114 i jedno vozilo M 113.

Kakvi se zaključci mogu izvući iz ovakve organizacije američkih izviđačkih oklopnih jedinica? Pre svega, veoma uočljivo nijansiranje u pogledu sastava izviđačkih jedinica prema raznim stepenima komandovanja, nijansiranje koje se susreće, uzgred rečeno, i kod izviđačkih jedinica namenjenih raznim tipovima krupnih operativnih jedinica (vazdušnopokretnih, vazdušnodesantnih, itd.). To nijansiranje se izražava u dodeljivanju moćnih i pokretljivih sredstava, prilagođenih potrebama odgovarajućih komandi. Druga izrazita karakteristika jeste uvođenje helikopterskih delova u jedinice KoV-a i njihova raznovrsnost (za vezu, osmatranje, napad) u okviru vazdušnopokretne čete (eskadrona). Na taj način našla su se u istim rukama sva moćna pt-sredstva. Najzad, i što tre-

ba podvući, pri ovakvoj organizaciji izviđačkih oklopnih jedinica prihvaćena je orijentacija na njihovo osposobljavanje za borbu, izraženo kroz vatrenu i manevarsku snagu delova koji sačinjavaju osnovu voda u izviđačkoj četi (eskadronu).

SSSR

Organizaciju, način rada i rukovođenje izviđanjem u sovjetskim oružanim snagama teško je tačno uočiti, pa ih treba razmatrati u opštem kontekstu upotrebe oružanih snaga, tj. u okviru napadnih dejstava jedinica koje imaju moćne snage i sredstva, namenjene za neprekidno, brzo i duboko napredovanje.

Organizacija. U tenkovskom i motostreljačkom puku nalazi se izviđačka četa, koju sačinjavaju tri voda: tenkovski (tenkovi PT 76), motociklistički i vod na lakim oklopnim vozilima.

U diviziji se nalazi bataljon trojnog sastava: četa tenkova PT 76, četa lakih oklopnih vozila i motociklistička četa ili helikopterska.

U armiji je bataljon istog sastava kao i u diviziji.

Sredstva. Vozilo PT 76 je laki amfibijski tenk, težine 15 t; naoružan je topom 76 mm koji može dejstvovati do 1.000 m, a čija brzina gađanja iznosi do 8 zrna u minutu.

BRDM je lako oklopno amfibijsko izviđačko vozilo (težine 6,5 t), naoružano mitraljezom 14,5 mm, koji je smešten ispod kupole; prenosi tri do četiri čoveka.

Upotreba. Izgleda da se šematski mogu razlikovati dva načina rada izviđačkih jedinica. Prvi način koristi veliki broj specijalnih izviđačkih jedinica, veoma različitog sastava. Njihov je zadatak da prikupljaju podatke osmatranjem, izbegavajući do maksimuma borbu. Drugi način izviđanja, koji autor naziva »borbenim izviđanjem« i koje se najčešće izvodi na nivou armije, koriste specijalne jedinice, uvek ojačane jedinicama svih vidova operativne vojske. One imaju zadatak da duboko prodru u dubinu neprijateljevog borbenog rasporeda radi realizovanja precizno određenih ciljeva, na primer: prikupljanja podataka o neprijateljevom nuklearnom oružju, o grupisanju njegovih snaga, o pripremama za angažovanje krupnih operativnih jedinica, itd.

Autor članka ističe da se, nasuprot slučaju u drugim armijama o kojima je ovde bilo reči, najveći deo tehničkih sredstava za izviđanje i prikupljanje podataka nalazi raspoređen samo u višim komandama, što on objašnjava ofanzivnim karakterom sovjetske doktrine. Tako će se na »borbenom izviđanju« naći jedinice armije specijalno obučene za prikupljanje podataka i određivanje tačnog mesta ciljeva (koje koriste pri tome radarsko izviđanje, ABH-izviđanje, inženjersko izviđanje, artiljerijsko, itd.).

Izviđanje iz vazduha je direktno potčinjeno frontu; ono može svoje podatke dostaviti i preko (posredstvom) potčinjenih komandi. Helikopteri ulaze u sastav avijacije i nalaze se na nivou armije. Sada se već smatra da su dejstva padobranskih jedinica u okviru divizije sasvim normalna, ali izgleda da SSSR nije još razradio svoju doktrinu upotrebe helikoptera za potrebe izviđanja.

Na svaki način vidi se da su postupci, ciljevi i metodi izviđanja u sovjetskoj armiji vrlo raznovrsni.

Nastojanja da se prikupe podaci, upornost u njihovom traženju, povezani s pojavom nuklearnog oružja, imaju za svrhu da se poveća značaj izviđanja na svim stepenima i u najraznovrsnijim oblicima.

Ono što najpre pada u oči kod ovako kratkog pregleda izviđanja u raznim zemljama jeste činjenica da je taj problem svuda na dnevnom redu. To se manifestuje mnogobrojnim istraživanjima naučnog i tehničkog karaktera. Skoro sve zemlje proizvode nova sredstva. Diskusije o prednostima pojedinih rešenja točkaša i guseničara konkretizuju se kroz mnogobrojna ispitivanja njihovih prototipova, mada se to pitanje još uvek ne skida s dnevnog reda. U oblasti elektronike i savremenog naoružanja ispituju se sve mogućnosti radara, raketa, uređaja za ometanje, itd. Najzad, istraživanja u domenu korišćenja treće dimenzije veoma su napredovala i u pogledu naoružanih helikoptera i helikoptera namenjenih za osmatranje i borbu. S konceptijskog stanovišta, sve zemlje prihvataju misao da izviđanje treba da raspolaže borbenim sredstvima. Jedino V. Britanija ostaje verna teoriji po kojoj izviđanje ima samo jedan zadatak — prikupljanje kvalitetnih podataka pomoću ljudi i tehničkih sredstava.

SR Nemačka traži, pre svega, jednu solidnu zaštitu svojih operativnih snaga.

SAD, nasuprot tome, žele da svojim izviđačkim snagama daju izvestan stepen polivalentnosti i na taj način ih osposobe za izvršavanje vrlo različitih zadataka. One ih snabdevaju mnogobrojnim helikopterima, počevši od izviđačkih aparata do onih za borbu, solidno opremljenih za pt-borbu, ne zanemarujući pri tome ni poboljšanje naoružanja kopnenih snaga.

SSSR smatra da izviđanje prvenstveno treba da pruži, u jednom čisto ofanzivnom kontekstu, podatke neophodne za stupanje u dejstvo krupnih operativnih jedinica. Zbog toga on nastoji da se izviđanje preuzme što pre na nivou armije, kako bi se na najbolji način obezbedio kontinuitet dejstva.

Francuska je, vodeći računa o svojim mogućnostima i verovatnim zadacima, proučavala s istom pažnjom izviđanje za potrebe teritorijalne odbrane, kao i ono za potrebe operativne vojske. U tu svrhu ona je svoje izviđačke pukove uvela na nivo korpusa kako bi se podaci, dobijeni osmatranjem i neposrednim dodirom s neprijateljem, mogli brzo iskoristiti, što bi omogućilo da se divizije što uspešnije orijentišu na izvršavanje svojih zadataka.

S. J.

TAKTIKA ARMIIJE SAD U VIJETNAMU*

Vojni napori SAD u Južnom Vijetnamu nisu do sada doveli do odlučujućih rezultata, zbog čega se oko načina vođenja rata već duže vremena vodi polemika u američkim vojnim krugovima. Prema mišljenju autora, postoji tendencija da se način izvođenja borbenih dejstava KoV SAD tamo prikaže kao pogrešan, čak i na taktičkom nivou. Međutim, ako se, i pored učinjenih grešaka, temeljnije razmotre stvari, moći će da se izvuku mnoga korisna iskustva i da se dobije pozitivnija ocena.

Neki kritičari zastupaju gledište da je KoV SAD trebalo da u ratu u Južnom Vijetnamu primeni taktiku gerile, koju primenjuju protivničke snage. Jedan od istaknutih autoriteta ove škole, pukovnik D. H. Hackworth, smatra: »Najvažnija pouka koju treba izvući iz rata u Vijetnamu jeste da jedna lako opremljena, mada slabo snabdevena, gerilska armija ne može da bude lako potučena od strane jedne od najjačih i najmodernije opremljenih armija u svetu, koja primenjuje konvencionalna taktička načela. Da bi se gerila pobedila, potrebno je da se i same naše jedinice bore na gerilski način. Svaka taktika ustanika se mora kopirati i primeniti protiv istih ustanika... Američke snage moraju da uđu u gerilska skloništa kao lovci, primenjujući pri tome veštinu, pritajenost, preduzimljivost i lukavstvo«.

Sličnu tešku optužbu izneo je i B. B. Fall, uzimajući to kao razloge zbog kojih su Francuzi izgubili Severni Vijetnam: »U monsunskim džunglama južne Azije nema odgovarajuće zamene za najskuplju vrednost: dobro obučenog borca-pešaka; i to ne onog koji dolazi iz masovne proizvodnje »divizijskih nastavnih logora«, toliko cenjenog u korejskom ratu, već borca strpljivo obučavanog u džungli, koji je spreman da ostane u njoj, a ne na njenoj ivici, i koji će, ako zatreba, u njoj ostati i duže od neprijatelja. Francuzi su to na kraju shvatili i njihove »komando« grupe, kada su organizovane, pokazale su iznenađujuću sposobnost da se tamo zadrže i da nanose snažne udare. Međutim, kada je počelo da sve ide nizbrdo, njih je bilo isuviše malo — one su došle isuviše kasno«.

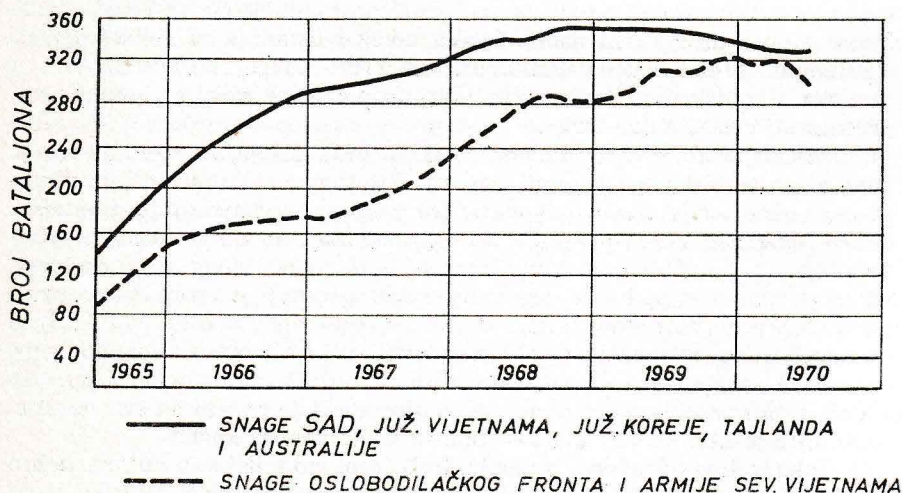
Iako to ima određenog značaja, trebalo bi, po mišljenju autora, dobro promisliti pre nego što bi se jedan nekonvencionalni rat širokih razmera prihvatio kao alternativa načinima borbenih dejstava koje su američke snage u Južnom Vijetnamu pretežno primenjivale. Taktička načela (mada ne i najsavršenija), koja su kopnene snage SAD prihvatile, odgovarala

* *US Tactics in Vietnam*, by Lt. Col. Zeb B. Bradford, Jr. *Military Review*, SAD, br. 2/1972. godinu.

su u načelu datoj situaciji, naročito u periodima borbi koje su izvodile krupnije jedinice, tj. odgovarala su njihovim odlikama, snagama i sredstvima. U stvari, kopnene snage SAD razvile su nov, značajan vid ratovanja.

Prema gledištima FNO, ističe autor, za pobjedu u ratu trebalo je postići uspeh u konvencionalnoj bici. FNO, barem u početku, nije verovao da uspeši u gerilskom ratovanju mogu sami po sebi da dovedu do pobjede. U sukob se ušlo sa formulom pobjede uspešno isprobanom protiv Francuske, koja je svoju kulminaciju doživela padom Dijen Bijen Fua 1954. godine. Ta formula predviđa tri osnovne faze sukoba: partizanski (gerilski) rat, lokalni i pokretni (manevarski) rat. Teoretski, ove faze slede jedna drugu, pri čemu prethodna faza otvara put narednoj. Sve tri faze su bile prisutne u pojedinim periodima sukoba u Vijetnamu. Geografska podeljenost i najniži stepen komunikativnosti u tom regionu doprineli su tome da je sukob u Vijetnamu predstavljao neku vrstu kaleidoskopa akcija, naizgled nepovezanih. Međutim, između ovih faza, po mišljenju autora, postoji konstantna međuzavisnost, prisutna kroz ceo tok borbe. Organizaciona struktura, neophodna za svaku fazu, jedan je od ključnih faktora za onu narednu. Lokalna infrastruktura izgrađena u fazi partizanskog — gerilskog ratovanja neophodna je za obezbeđivanje i održavanje pozadinskog sistema, tj. kako za pozadinsko obezbeđivanje dejstava u fazi lokalnog rata tako i kasnije, u fazi manevarskog rata.

PRIBLIŽAN BROJ MANEVARSKIH BATALJONA ANGAŽOVANIH SA OBE STRANE U JUŽ. VIJETNAMU



Zbog takve dubine organizacijske strukture, faze koje teoretski slede jedna drugu mogu da uzmu i obrnut redosled. Sukob može, kada to viša komanda ustaničkih snaga smatra neophodnim, da deeskalira prema nižoj, možda manje riskantnoj, fazi, pri čemu se vodi računa da se tom borbom ne oslabi osetnije politička situacija.

Vraćanje na nižu fazu je samo privremenog karaktera. Za postizanje konačne pobede neophodan je, po mišljenju autora, uspešan prelazak na manevarsko ratovanje. Osvajanje političke vlasti od strane jednog pokreta uslovljeno je njegovom sposobnošću da izvodi konvencionalna dejstva, kao uvod u preuzimanje vlasti. Sve aktivnosti koje se pre toga odvijaju su neophodne, ali su nedovoljne.

Za potvrdu ovih svojih konstatacija, autor citira jedan izvod iz teorije generala Džapa iz početka 1950. godine, razrađenu za postizanje pobede nad Francuzima:

»Naša strategija na samom početku treće faze predstavlja opštu protivofanzivu. Napadaćemo bez prestanka do konačne pobede, sve dok ne izbacimo neprijateljske snage iz Indokine. U toku prve i druge faze mi smo nagrizli neprijateljske snage, sada ih moramo da uništimo. Sve vojne aktivnosti u trećoj fazi moraju da teže jednom istom cilju — potpunom uništavanju francuskih snaga.

Kada budemo došli u treću fazu, primeniće se sledeći taktički princip: manevarsko ratovanje biće osnovni vid aktivnosti, a poziciono i partizansko ratovanje dobiće drugostepen značaj«.

Iako su od 1965. godine, kada su SAD angažovale svoje snage u ovaj sukob, pa sve do posle »Tet«-ofanzive 1968. godine karakteristike partizanskog načina ratovanja bile uvek prisutne, rat u Južnom Vijetnamu, prema oceni autora, karakterišu prvenstveno borbena dejstva velikih jedinica obeju strana. Za izvođenje poslednje faze ove kampanje, tvrdi autor, Severni Vijetnam je infiltrirao 1965. godine osam pukova u Južni Vijetnam, priključujući ih velikom broju jedinica Vijetkonga koje su tako već postojale ili su bile u toku formiranja na teritoriji Južnog Vijetnama. Sredinom 1965. ove snage su imale mnogo veći broj manevarskih bataljona nego južnovijetnamska armija. U takvoj situaciji SAD su ušle svojim snagama u sukob, koji je, u stvari, prema shvatanju Severnog Vijetnama, već bio ušao u završnu fazu.

Armija Južnog Vijetnama bila je, tako reći, u raspadu, gubeći prvih meseci 1965. po čitav bataljon nedeljno. Kao što grafikon jasno ilustruje, eskalacija snaga SAD bila je u jednom dužem periodu parirana od strane Severnog Vijetnama. U toku 1966. oko 15 novih severnovijetnamskih pukova infiltrirano je u pravcu juga, ili formirano na teritoriji Južnog Vijetnama. Prema tome, nasuprot pogrešnoj predstavi o prirodi ovog rata, zadatak pred kojim su se našle američke snage po dolasku u Vijetnam nije bio pretežno traganje za gerilom, već tučenje jedne operativne armije protivnika, koja se nalazila na pragu pobede.

Američke jedinice su u početku primenjivale, više-manje, konvencionalnu taktiku, jer su na to bile primorane kako bi izbegle poraz. U proleće i leto 1965. američke snage su korišćene prvenstveno za podršku južnovijetnamskih jedinica kada su ove bile napadnute. Trebalo je dosta vremena da se protivnik počne tražiti u njegovim bazama na teritoriji Južnog Vijetnama. To je bilo moguće tek u proleće 1966. kada su borbena dejstva između većih jedinica nastavljena, ali sada uz učešće američkih snaga u ofanzivi.

Pošto je pretrpeo teške gubitke, protivnik (FNO) je, prema tvrđenju autora, bio prisiljen da preispita u celini svoj način vođenja rata. Da bi ovladao tačkama Južnog Vijetnama od vitalnog značaja — naseljenim rejonima — protivnik bi morao da izlaže svoje krupne jedinice snažnoj

američkoj vatri. Ukoliko bi ostao u svojim bezbednim zaklonima, njegove lokalne snage i infrastruktura ne bi se mogli pojačavati niti zaštititi od sve aktivnijih snaga Južnog Vijetnama.

Krajem 1966. FNO je povukao najveći deo svojih glavnih snaga u relativno bezbedne rejone baza ili utočišta preko granice, pa se rat na teritoriji Južnog Vijetnama pretvorio u sukob na nižem nivou, obuhvatajući uglavnom borbe manjih razmera. Snage SAD i Južnog Vijetnama bile su u tom periodu relativno slobodne i mogle su se jače angažovati na neutralisanje lokalnih snaga i infrastrukture protivnika. Leto i jesen 1967. bili su prilično mirni. Protivnik je, tako reći, nestao sa bojišta. To je bilo zatišje pred buru koju je izazvala »Tet«-ofanziva 1968. godine.

Vojni ciljevi »Tet«-ofanzive, prema oceni autora, nisu postignuti. Mada predstavlja istorijsku prekretnicu rata i mada se, sa istorijskog aspekta, može smatrati psihološkim uspehom za FNO, ova ofanziva nije dala ono što je FNO planirao — opšti ustanak naroda, dezintegraciju velikih razmera južnovijetnamske armije, te dramatičan poraz američkih jedinica. Umesto toga, FNO i Severni Vijetnam su pretrpeli velike gubitke u jedinicama i političkoj infrastrukturi, koja je izašla iz ilegale prilikom zauzimanja gradova.

»Tet«-ofanziva je ukazala na prirodu rata i ograničenja za obe strane. SAD ranije nisu ni pretpostavljale da protivnik ima takve ambicije i da je za to sposoban, pogotovu što, u suštini, on nije bio tehnički opremljen za vođenje jednog savremenog rata. Na drugoj strani, rezultati »Tet«-ofanzive ukazali su na to da se pobjeda kao ona kod Dijen Bijen Fua ne može da ponovi.

Posledica »Tet«-ofanzive bila je da se promenio karakter rata; on je sve više dobijao oblik akcija manjih jedinica i prenet je, velikim delom, na lokalne snage armije Južnog Vijetnama. Faza operativnih dejstava krupnih jedinica, prema oceni autora, faktički je završena sredinom 1968. — barem što se tiče američkih snaga. Tada su SAD uvele nova taktička sredstva kojima su onemogućile protivnika da postigne prvenstveno vojne ciljeve predviđene III fazom u tom periodu. Ova analiza ograničena je na period koji je tome prethodio.

Autor smatra da su SAD, u stvari, postigle uspeh protiv glavnih snaga protivnika upravo na taktičkom polju, na kome Francuzi nisu uspeali. Razlozi za taj uspeh, po njegovom mišljenju, najbolje se mogu ilustrovati upoređenjem dveju operacija koje su se odigrale u različitim periodima vijetnamskog sukoba. Jedna se odnosi na poslednje dane francuske kampanje protiv Severnog Vijetnama, a druga na američka iskustva iz borbenih dejstava protiv FNO u Južnom Vijetnamu. Ove akcije sadrže izvesne osnovne sličnosti, te bi se mogli analizirati neki njihovi detalji. U oba slučaja protivničke strane su pokušale da eksploatišu postignute prednosti i obe strane su tražile borbu.

Prva akcija, poznata kao borba za prolaz Mang Jang, odigrala se blizu mesta Plejku na Centralnoj visoravni početkom 1954. godine. U nastojanjima da obezbede taktičku nadmoćnost nad snagama Severnog Vijetnama, Francuzi su izvršili reorganizaciju mnogih svojih najboljih borbenih jedinica i formirali »pokretne grupe«. Bilo je predviđeno da ove elitne borbene grupe do maksimuma koriste svoju pokretljivost i jaku vatrenu moć, kako bi eliminisale prednosti protivnika — sposobnost kre-

tanja van komunikacija i elastičnost njegovih snaga — koje je on u velikoj meri posedovao.

Snage koje su učestvovala u ovoj akciji — »Pokretna grupa 100«, upućene su na visoravan decembra 1953. sa zadatkom da protivniku spreče kontrolu nad tim područjem. Severnije, istorijska bitka za Dijen Bijen Fu je već dobijala svoje oblike.

U toku prvih nekoliko meseci 1954. »Pokretna grupa 100« bila je, tako reći, u stalnom pokretu kroz visoravan, nastojeći da se suprotstavi napadima snaga Severnog Vijetnama na francuska utvrđenja, organizovana na jednom širokom prostoru. Upravo 1. aprila naređeno je snagama u mestu An Ke da organizuju odbranu ovog sektora od vitalnog značaja, koji su ugrožavale pojačane snage protivnika.

Kada je krajem juna dobila naređenje da evakuiše An Ke i da se povuče u Plejku — ključni centar visoravni, borbena grupa je već imala smanjene efektivne za 25%, kao rezultat dotadašnjih sukoba sa protivnikom. Dijen Bijen Fu je pao 8. maja. »Pokretna grupa 100« je otpočela marš 24. juna na dužini od 80 km. U stvari, grupa kao celovita borbena jedinica nikada nije završila ovaj pokret. Naime, nju je na ovom maršu uništio 803. puk.

Krećući se »Auto-putem 19« od An Keja prema Plejku, krajem juna, ova borbena grupa je upala u zasedu delova 803. puka, na svega 15 km izvan An Keja. Pribijena uz komunikaciju i uhvaćena između ostataka sopstvenih zaplenjenih vozila, »Pokretna grupa 100« je izgubila celokupnu artiljeriju, skoro sva vozila i polovinu svojih ljudi. Snage Severnog Vijetnama izvršile su napad sa fronta i iz pozadine, onemogućivši Francuze da učine bilo kakav pokret. Zatim su pristupile uništavanju francuskih snaga koje su na komunikaciji upale u zasedu. Preživeli su se spasavali na taj način što su ostavljali svoju opremu i u malim grupama se probijali kroz džunglu.

Ni najbolja vojna tehnologija u to vreme nije mogla da pomogne francuskim snagama. Pokretljivost i vatrena moć ovih snaga onemogućeni su u sudaru sa veštim i lako naoružanim protivnikom.

Druga akcija, koju autor analizira, odvijala se dvanaest godina kasnije. Bila je to borba između snaga SAD i FNO za komunikaciju Min Tan u Južnom Vijetnamu, u području guste džungle severno od Sajgona, nekoliko milja severoistočno od ogromne plantaže guma »Michelin«.

Na strani SAD učestvovala je 1. brigada 1. pešadijske divizije, a nasuprot njoj bio je 272. puk Vijetkonga. Iz 1. divizije bila su angažovana četiri bataljona i jedan oklopno-izviđački skvadron, podržani sa pet artiljerijskih baterija i, što je značajno, sa oko 60 jurišnih helikoptera za prebacivanje trupa; oni su imali masovnu vazдушnu podršku helikoptera, opremljenih topovima, i lovačko-bombarderske avijacije.

U ovoj akciji, prema navodima autora, američke snage su uspele da protivnika navedu da postavi zasedu jednom američkom konvoju i da ga napadne u situaciji naizgled sličnoj onoj u kojoj je bila francuska »Pokretna grupa 100«. To je postignuto na taj način što je lažno planiran jedan konvoj i što se uspeo da podatak o tome »procuri« do FNO. Izjutra, 9. jula 1966. u 07.00 časova, jedna oklopna kolona krenula je iz Kvan Loja za Min Tan, udaljen 25 km, uskom blatnjavom cestom kroz džunglu »Ratne zone C«. Kolonu je sačinjavao jedan oklopno-izviđački skvadron sa svojim tenkovima, te je raspolagao jakom vatrenom moći. U

11.10 časova 272. puk FNO je izvršio napad, nanevši dosta gubitaka američkoj koloni. Tu i prestaje sličnost ove akcije sa događajima francuske »Pokretne grupe 100«.

U roku od svega nekoliko minuta američkoj koloni je stiglo pojačanje — četiri vazdušnopokretna bataljona prebačena su helikopterima iz baza 1. američke divizije, udaljenih oko 10 do 20 km od mesta početnog sukoba. Oni su izvršili manevar opkoljavanja da bi napali na kri-la i pozadinu snaga FNO i blokirali njihovo izvlačenje.

Tako se, prema autorovom tvrđenju, pažljivo pripremana zaseda snaga FNO pretvorila u kontrazasedu velikih razmera — u jednu »vertikalnu zasedu« iz vazduha. Prikovan na položajima na kojima se zatekao, 272. puk je bio nekoliko časova izložen dejstvu udara iz vazduha, a i neprekidnoj vatri sa zemlje. Ocenjuje se da je ovom prilikom oko polovine ljudstva 272. puka uništeno, dok su Amerikanci imali 24 gubitka.

Ova dva slučaja uzeta su kao primer, i to ne zbog toga što su imala značajnijeg uticaja na konačan ishod jednog i drugog rata, već što su tipična za vrstu borbe kakva se vodila u toku francuske kampanje u Indokini 1950-ih godina i u Južnom Vijetnamu deset godina kasnije.

U borbu za prolaz Mang Jang Francuzi su ušli sa dovoljno jakim snagama, jer kada su se jednom sukobile duboko na teritoriji koju je pod svojom kontrolom držala gerila, ove snage više nisu mogle da računaju na pomoć. Protivnik je birao i pripremao mesto sukoba, tako da je inicijativa ostala na strani lako naoružanih snaga Severnog Vijetnama, koje su se mogle brzo i bezbedno kretati po bojištu, po džungli. Francuska vozila, koja su raspolagala visokim stepenom pokretljivosti, postala su najveće breme i veoma osetljiva kada su jednom bila zaustavljena i izložena dejstvu prikrivenog neprijatelja.

»Pokretna grupa 100« predstavljala je u to vreme najviši domet u tehnološkom pogledu. Zbog toga je njen neuspeh i naveo Fall-a i ostale da dođu do zaključka kako jedino gerila može poraziti gerilu — i to pre nego što se uđe u III fazu.

To je mogao da bude pravilan zaključak za 1954. godinu, ali on ne može da važi danas. Tehnologija je radikalno izmenila dinamiku na bojištu. Imajući na raspolaganju helikoptere, pri datom odstojanju njihovih baza od mesta sukoba, američki komandant je u borbi za komunikaciju Min Tan mogao da pojačava svoje snage tempom od oko 20 ljudi na minut, ili skoro jednim bataljonom na svakih pola časa. Dalje, ova pojačanja nisu morala da ostanu u mestu. U toku čitavog sukoba jedinice su često prebacivane vazдушnim putem radi blokiranja pravaca izvlačenja protivnika i njegovog potpunog okruženja. Pri tome, nije ni postojala namera da se borba vodi prvobitno angažovanim snagama, već su one korišćene samo kao »cena ulaznice«.

Ova operacija takođe ilustruje znatne promene u tradicionalnom odnosu između jurišnih snaga, posebno pešadije, te snaga podrške ili podržavajućih oružja, naročito artiljerije. Tradicionalni oblik vođenja borbe na kopnu zahtevao je da pešadija, u stvari, stupi u dodir i uništi neprijatelja u direktnoj borbi — otimajući delove zemljišta od ključnog značaja za njega. Artiljerija i vazdušni udari bili su tada od potpuno drugostepenog značaja, i korišćeni su za »omekšavanje« neprijatelja za račun jedinica koje su jurišale.

Taj odnos snaga morao je u Vijetnamu da se menja. Uloga pešadije, u velikoj meri, ogledala se prvenstveno u tome da otkrije protivnika kako bi mu se mogao naneti udarac uz masovnu primenu vatrene moći iz vazduha i artiljerije sa zemlje. To je bio slučaj i kod borbe za komunikaciju Min Tan .

Uloga oklopa, kao pokretne udarne snage, takođe je bila izmenjena u borbama kao što je bila ova. Ovde je oklop upotrebljen kao snaga za vezivanje, dok je pokretljivija pešadija vršila obuhvat neprijatelja. To predstavlja značajnu promenu u tradicionalnom načinu angažovanja oklopnog elementa.

Posmatrajući ovo sa stanovišta američkih mogućnosti i izvora snaga i sredstava, autor smatra da su ove transformacije uloga pojedinih vidova i rodova bile logične i da predstavljaju očekivani razvoj, s obzirom na to što se njima smanjilo izlaganje sopstvenih snaga dejstvu protivnika. Poslednjih 50 m od neprijateljskog položaja predstavljala su odvajkada najteži deo za pešaka koji je jurišao, a najčešće tu ga je čekala i smrt. Taktika vazdušne pokretljivosti, kombinovana sa jakom varenom moći, doprinela je da se tih poslednjih 50 m u ovim borbama najčešće nije moralo ni prelaziti. Sa čisto tehničkog stanovišta, frontalnim napadom sopstvene pešadije nisu se mogle potpuno da iskoriste sopstvene snage i mogućnosti.

Time što su svom vojniku — pešaku obezbedile veoma snažnu varenu podršku, SAD su učinile, tvrdi autor, da je broj američkih gubitaka u gotovo svim većim borbama u Vijetnamu bio znatno manji od onog koji je imao protivnik.

Izmene do kojih je došlo u ulogama podržavajućih snaga i onih koje su vršile neposredan napad smanjile su protivnikove mogućnosti. Okosnica pokreta ustanika u Vijetnamu, prema mišljenju autora, bila je od samog početka — vrhunski obučeni i motivisani pešaci. Međutim, vazdušnopokretno ratovanje koje su SAD razvile često nije tom protivniku omogućilo da dođe u položaj da se direktno nadmeće sa svojim suparnikom — američkim vojnikom na konvencionalnom bojištu.

Moguće je da su Severni Vijetnam i FNO imali loše preduslove za postizanje konačnih političkih uspeha. Autor ne isključuje mogućnost da su Severni Vijetnam i FNO precenili uslove za jedan vojni »preludij« pobeđi, a potcenili društveni i politički »momentum«, koji je proizlazio iz stvarnog stanja. Po njegovom mišljenju, obe strane su ušle u rat sa ozbiljnim greškama u svojim koncepcijama. SAD su, međutim, uspešno pronalazile načina da se odupru protivniku kada je ovaj nastojao da sukob dobije konvencionalnim načinom ratovanja. SAD su to činile na način koji je, mada veoma skup u materijalnim sredstvima, nadoknađivao neke slabosti svojstvene jednoj, uglavnom, neprofesionalnoj armiji Zapada.

Pouke iz američkog angažovanja u Vijetnamu, ističe autor, moraju se posebno imati u vidu prilikom razmatranja izgradnje budućih oružanih snaga. Pri tome značajan momenat odnosi se na mogućnosti SAD za dejstva u jednoj etapi koja se graničila sa konvencionalnom. Upravo to je oblast u okviru koje treba tražiti programe budućeg razvoja kopnene vojske i njene doktrine, umesto što bi se išlo na razvijanje, odnosno usavršavanje mogućnosti za protivgerilska dejstva, kao što to neki predlažu.

Po mišljenju autora, gerilske ili protivgerilske operacije krupnih razmera ne predstavljaju najbolje rešenje za potrebe SAD u budućnosti, upravo zbog karakteristika koje proizlaze iz ustaničkog načina ratovanja, a i iz karaktera samih SAD. Kao što je već izneto, ogledanje snaga u I i II fazi u Vijetnamu bilo je isto toliko društvene i političke prirode koliko i vojne. U pitanju je politička vlast na lokalnom i nacionalnom planu. Za bilo koga stranca skoro je nemoguće, odnosno izrazito je teško, da dejstvuje sa lakoćom u takvoj sredini. Detaljno i duboko poznavanje lokalnih običaja je neophodno. Potrebno je biti prihvaćen od strane lokalnog stanovništva, tj. od bitnog značaja je »odomaćiti se« u tuđoj sredini da bi se gerila pobeđila njenim vlastitim oružjem na njenoj teritoriji. To je suština onoga što kritičari upućuju na račun američkog angažovanja u Vijetnamu.

Očigledno je da kopnena vojska SAD nije u stanju da stvori iole zadovoljavajući broj vojnika koji bi ispunjavali ove uslove. Autor to objašnjava time što je najveći deo stanovništva SAD, kao celina, tehnički nastrojen, što ima visok standard života, itd.

Ocenjujući da su specijalne snage SAD dejstvovala sa uspehom u Južnom Vijetnamu, autor ističe da je potrebno mnogo vremena i napora da bi se stvorio jedan sposoban rukovodilac gerile. Posmatrajući karakteristike svojstvene armiji SAD, on je ubeđen da bi Amerikanci postali izvrsni gerilski borci ukoliko bi se suočili sa jednom stranom silom koja bi okupirala SAD. Međutim, pružati pomoć nekom drugom, koji je različite kulture, prilikom unutrašnjeg političko-vojnog obračuna među njegovim stanovništvom, potpuno je druga stvar.

Ove probleme još više su otežavale krupne političke dileme, proizašle iz dinamike revolucionarnog pokreta. Dugotrajne aktivnosti u periodu I i II faze prethodile su eskalaciji konvencionalnog konflikta. Stoga, da bi protivgerilske snage u sličnoj situaciji bile angažovane u ranoj fazi pobune, one treba da se uvedu mnogo pre otpočinjanja otvorenih neprijateljskih dejstava.

Međutim, ovo sa političkog aspekta predstavlja veliku teškoću. Kada se izvesnoj zemlji želi pružiti pomoć u suzbijanju pobune u njenoj ranoj etapi, teško je oceniti da li je to pokret, među mnogim pokretima u svetu, koji u sebi nosi klicu daljeg razvoja i potencionalne konačne pobeđe. Tu uvek postoji mogućnost da se zakasni na pravom mestu ili da se reaguje na sasvim pogrešnom, tj. da se pogreši. Pa i kada bi bilo moguće identifikovati stvarno opasne pokrete, veoma je teško mobilisati podršku domaće javnosti za aktivnu ulogu SAD — pre izbivanja očiglednih dejstava, karakterističnih za III fazu.

Konačno, postoji i problem specifičnosti. Oni koji proučavaju revolucionarne sukobe u svetu slažu se u tome da je uopštavanje opasna stvar. Svaki ustanak razvija se na osnovu postojećih lokalnih uslova i sadrži jedinstvenost mesnih karakteristika. Kako je onda moguće, postavlja pitanje autor, pripremiti efikasne protivgerilske snage za svaku upotrebu? Da li ići na stvaranje više grupa tih snaga koje bi bile konkretno orijentisane prema određenoj zemlji ili području na kome se pokret može razviti?

Nepraktično je i stvaranje jedne grupe, ili manjeg broja grupa, obučenih za upotrebu u mnogim područjima, jer to opet postavlja pitanje specifičnosti. To bi pretpostavljalo razradu jedne generalne doktrine

o protivgerilskim operacijama za obuku velikog broja ljudi, namenjenih za upotrebu na različitim mestima.

Postoji još složeniji problem u vezi sa razvijanjem značajnijih protivgerilskih mogućnosti. Naime, pitanje je da li je protivgerilska uloga, kao jedan od važnijih zadataka kopnene vojske SAD, uopšte i podesna. Borbene snage SAD, prema mišljenju autora, treba da iskoriste svoja specifična svojstva, kao što su visok stepen mehanizovanosti i sposobnosti za »tehničko« ratovanje; ova svojstva su nosioci evolutivnog napretka, dok protivgerila, smatra on, vodi u suprotnost.

Konačno, tehničke konvencionalne snage će se, verovatno, najlakše moći da prilagode potrebama opšteg i brzog angažovanja u savremenom sukobu. To je, ističe autor, posebno značajno jer će SAD, verovatno, i ubuduće biti angažovane u jedanaestom času u nekom sukobu. Prema tome, konvencionalne snage treba organizovati tako da se mogu angažovati sa izvesnim izgledima za efikasno dejstvo u jednoj promenljivoj situaciji i ubrzo po prijemu obaveštenja. Iskustvo iz Južnog Vijetnama, po oceni autora, govori o tome da će konvencionalne snage biti pozvane kao vatrogasna brigada. Poznato je da su one bile stavljene u akciju u fazi već razbuktanog ustanka u Južnom Vijetnamu, i 1954. i 1965. godine, tako da su jedinice za borbu protiv gerile po svom broju bile pre-slabe, a i tamo su stigle prekasno.

U Vijetnamu, kao i na drugim mestima, primarni oslonac u ranim fazama se mora staviti na lokalne snage. Ukoliko se one ne mogu uspešno da nose sa protivnikom, onda to ne mogu ni snage SAD. To, prema mišljenju autora, ne umanjuje sopstvene sposobnosti i želje za pobedom u fazi pokretnog ratovanja. Drugim rečima, treba sačuvati sposobnost da se »ne gubi« ukoliko neprijatelj nastavi da izvodi III fazu. Prema tome, postoji dilema i za sopstvene i za ustaničke snage u jednoj situaciji sličnoj Vijetnamu — postoji gornja granica protivnikove efikasnosti i donja granica sopstvene. »On ne može da izvojuje pobedu na naš način, a mi ne možemo da ga pobedimo boreći se na njegov način«, zaključuje autor na kraju članka.

B. V.